

Periodisme Mediambiental i de Viatges

Codi: 103084
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501933 Periodisme	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Santiago Tejedor Calvo

Correu electrònic: Santiago.Tejedor@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: Sí

Prerequisits

Assignatura optativa del Grau de Periodisme -quart curs-. Es requereix que l'estudiant tingui un maneig avançat de les rutines de producció periodística en diferents mitjans (premsa, ràdio, televisió i internet), així com un coneixement detallat de l'actualitat informativa. Capacitat de llegir, analitzar i resumir textos de diferents mitjans de comunicació i suports.

Objectius

Els objectius principals de l'assignatura se centren en que els estudiants:

- a) Coneguin les característiques, els orígens, els principals autors i obres de l'especialització del periodisme coneguda com "Periodisme mediambiental i de viatges".
- b) Analitzin els principals projectes i els productes de referència en el sector.
- c) S'exercitin en la creació d'iniciatives i / o continguts emmarcats en aquest àmbit d'especialització.

Competències

- Aplicar l'ètica i la deontologia professionals del periodisme, així com l'ordenació jurídica de la informació.
- Buscar, seleccionar i jerarquitzar qualsevol tipus de font i document útil per a l'elaboració de productes comunicatius.
- Demostrar consciència ètica i empatia amb l'entorn.
- Demostrar l'esperit crític i autocrític.
- Diferenciar les principals teories de la disciplina, els seus camps, les elaboracions conceptuals, els marcs i els enfocaments teòrics que fonamenten el coneixement de la disciplina i els seus diferents àmbits i subàrees, i adquirir un coneixement sistemàtic de l'estructura dels mitjans de comunicació.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Transmetre informació periodística en el llenguatge propi de cada un dels mitjans de comunicació, en les seves formes combinades modernes o en suports digitals, i aplicar els gèneres i els diferents procediments periodístics.

- Usar una tercera llengua com a forma de treball i expressió professional en els mitjans de comunicació.

Resultats d'aprenentatge

1. Buscar, seleccionar i jerarquitzar qualsevol tipus de font i document útil per a l'elaboració de productes comunicatius.
2. Comunicar en el llenguatge propi de cada un dels mitjans de comunicació la narració periodística especialitzada en informació mediambiental i de viatges.
3. Conceptualitzar les teories i les tècniques del periodisme especialitzat.
4. Demostrar consciència ètica i empatia amb l'entorn.
5. Demostrar un coneixement pràctic del periodisme especialitzat
6. Desenvolupar l'esperit crític i autocrític.
7. Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
8. Incorporar els principis de la deontologia professional en l'elaboració de narració periodística especialitzada en informació mediambiental i de viatges.
9. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
10. Saber construir textos en una tercera llengua que s'adeqüin a les estructures del llenguatge periodístic i aplicar-les a les diferents especialitats temàtiques informatives.
11. Utilitzar els recursos de comunicació interactiva per processar, elaborar i transmetre informació en l'elaboració d'informació de caràcter especialitzat.

Continguts

Part 1. L'aventura del "viatjar" ·

- El viatge com a eina informativa, formativa i comunicativa.
- El viatge a l'"alteritat": Conceptes bàsics d'antropologia.
- El viatge al "coneixement": Aprenentatge i creació.
- El viatge al "passat": Conceptes bàsics d'arqueologia.
- El viatge a la "naturalesa": Periodisme mediambiental.

Part 2. Història del periodisme de viatges.

- Història del periodisme de viatges.
- Viatges i viatgers: Principals viatgers al llarg de la història de la humanitat.
- Estudis de cas.

Part 3. Periodisme mediambiental.

- El periodisme mediambiental com a especialització.
- Informar "de" i "des de" la natura.
- Els grans temes: Aigua, Biodiversitat, Residus, Energia, Salut i Canvi climàtic.
- Ecologia i mitjans de comunicació.
- Com dissenyar i organitzar una expedició científica.

Part 4. Narrativa de viatges.

- Viatjar i narrar: La paraula.
- Altres atributs d'interès: Fotografia, audiovisual i recursos sonors.
- Literatura de viatges: Principals narradors i periodistes.
- Anàlisi de textos: Com escriure sobre un viatge.
- El relat periodístic i els viatges: Crònica, reportatges i altres gèneres d'interès.
- Guies de viatge: Tipologia i característiques definitòries.
- Publicacions periòdiques: De la revista especialitzada al llibre en primera persona.
- Estudis de cas.

Part 5. Indústria, turisme i mercat.

- Aproximació al sector turístic.
- La llibreria especialitzada: Organització i tendències.
- Les agències es reinventen: Tipologia i continguts.
- Nous productes i tendències en el sector.

Part 6. Medi Ambient, viatges i internet

- Continguts mediambientals i de viatges a la Xarxa.
- Plataformes, instruments i recursos 2.0 per al periodista de viatges.
- Estudis de cas.

El contingut d'aquesta assignatura serà sensible als aspectes relacionats amb la perspectiva de gènere.

Metodologia

La base de la metodologia docent serà arribar a un aprenentatge autònom per part dels estudiants. L'activitat tutelada pel professor, amb una participació constant i activa de l'alumne, permetrà que aquest assumeixi les competències genèriques i específiques plantejades en el disseny de l'assignatura, dins del Pla d'estudis. Les activitats d'aprenentatge (classes pràctiques) ocupen un protagonisme destacat en el marc de l'assignatura. Els alumnes assistiran a classes teòriques on s'explicaran conceptes, desenvoluparan debats i comentaran materials i casos. La separació del grup en subgrups d'indole pràctica permetrà un treball i una exercitació variada i molt detallada dels exercicis plantejats. El campus virtual serà una eina important en el marc de l'assignatura.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Prácticas.	22	0,88	1, 2, 4, 5, 6, 7, 11
Seminarios.	15	0,6	1, 3, 4, 6, 7, 9
Sesiones teóricas.	15	0,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11
Tipus: Supervisades			
Actividades de evaluación.	3	0,12	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9
Tutorías.	3	0,12	2, 4, 6, 7, 8, 9
Tipus: Autònomes			
Trabajo autónomo (investigación, documentación, producción, lectura).	76	3,04	1, 3, 4, 5, 6, 9, 11

Avaluació

El sistema d'avaluació tindrà dues parts clarament diferenciades:

PART PRÀCTICA

a) Pràctiques de curs: 70%.

PART TEÒRICA

a) Examen 20%.

b) Participació en Seminaris: 10%.

Aspectes a considerar:

- En ser avaluació contínua, s'hauran de realitzar totes les proves avaluables programades. (En casos

excepcionals, i prèvia aprovació de l'Equip docent, es podrà dissenyar un sistema d'avaluació diferent).

- Per aprovar l'assignatura s'ha d'aprovar tant la part pràctica com la teòrica (obtenint la qualificació equivalent a un 5 sobre 10, en cadascuna de les parts).
- En cas d'aprovar una de les parts i suspendre l'altra, l'alumne tindrà la qualificació de suspens.

- El plagi en els exercicis, exàmens o treballs significarà automàticament el suspens en l'assignatura.

- Més de tres faltes d'ortografia en alguns treballs suposarà el suspens d'aquests.

- L'assignatura presenta unes sessions de reavaluació dirigides a reavaluar alguns apartats / blocs del curs. Es realitzarà una prova general de síntesi (tant en teoria com en pràctica).

- La reavaluació (tant de la part teòrica com de la part pràctica) és una prova de síntesi que inclou els continguts de tot el curs.

- Per poder accedir a la reavaluació teòrica hi haurà una nota mitjana mínima de 3 als exàmens teòrics.

- Per poder accedir a la reavaluació pràctica hi haurà una nota mitjana mínima de 3 a les pràctiques.

- La nota obtinguda en la reavaluació de teoria serà la nota final d'aquesta part.

- La nota obtinguda en la reavaluació de pràctica farà mitjana amb la nota obtinguda en les pràctiques del curs.

- A les proves de reavaluació (teòrica i pràctica) també podran accedir els alumnes que desitgin pujar la seva nota. Es podran presentar, en cadascuna de les parts, els que tinguin com a mínim un 8 de mitjana en la part que es vulguin presentar i la nova nota serà la definitiva a la part teòrica i farà mitjana amb la resta de pràctiques a la part pràctica.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen	30	7	0,28	1, 3, 9, 10
Prácticas	70	9	0,36	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11

Bibliografia

- AAVV. (1987). *El libro de la aventura*. Madrid, Salvat.
- AA.VV. (2010). *Guía para periodistas sobre biodiversidad y negociación internacional*. APIA, Madrid.
- AA.VV. (2010). *Los periodistas ante la información de Cambio Climático*. MARM.
- AA.VV. (2009). *El periodismo ambiental. Análisis de un cambio cultural en España*. Fundación Gas Natural. Madrid.
- AA.VV. (2003) *Viajeros*. Ediciones Península, Barcelona, 2003.
- ASH, John; TURNER, Luois. (1991). *La horda dorada*. Madrid, Endymión.
- AUGÉ, Marc (1998). *El viaje imposible. El turismo y sus imágenes*. Barcelona, Gedisa.
- AUGÉ, Marc (1993). *Los 'no' lugares. Espacios del anonimato*. Barcelona, Gedisa.
- AUGÉ, Marc (1996). *El sentido de los otros*. Barcelona, Gedisa.
- BARDAVÍO, José María (1977). *La novela de aventuras*. Madrid, SGEL.
- BELENGUER JANÉ, Mariano (2002). *Periodismo de viajes: Análisis de una especialización periodística*. Comunicación Social Ediciones, Sevilla.
- CACHÁN, Carlos (2008). *Últimas tendencias en el periodismo ecológico*. Madrid, FIEC.
- CALVINO, Italo (2008). *Las ciudades invisibles*. Madrid, Siruela.
- CAMPO GÓMEZ, Jesús del (1996). *Tesoros, selvas y naufragios: De Stevenson y Conrad a Theroux y Coetzee*. Oviedo, Univ. de Oviedo.
- CAPARRÓS, Martín (2015). *La crònica*. Barcelona, Planeta.
- CAPARRÓS, Martín (2014). *El hambre*. Barcelona, Planeta.
- CAPARRÓS, Martín (2018). *Postales*. Barcelona, Altaïr Heterodoxos.
- CASTRO, Ricardo de (Coord.) (2005). *Más que palabras. Comunicación ambiental para una sociedad sostenible*. Junta de Castilla y León. Gea. Valladolid.
- CONRAD, Joseph. (2008). *En el corazón de las tinieblas*. Madrid, Valdemar.
- DARWIN, Charles.R. (2006). *Diario de Viaje de un Naturalista alrededor del Mundo*. Madrid, Alianza Editorial.
- DELIBES, Miguel y DELIBES DE CASTRO, Miguel (2005). *La Tierra Herida*. Destino, Barcelona.
- DESCHAPS, Hubert (1971). *Historia de las exploraciones*. Barcelona, Oikos-Tau.

- DÍAZ, L. (1986). "El viaje en la literatura (Del libro de Apolonio a los viajeros románticos)". EN: D'AULNOY, M.C. *Relación del viaje de España*. Madrid, Akal.
- DOVAL, Gregorio (2009). *Indios norteamericanos*. Nowtilus, Madrid.
- EEDE, Joanna (Ed.) (2010). *Somos uno. Un homenaje a los pueblos indígenas*. Barcelona, Art Blume.
- ESTEVA, Jordi (2009). *Los árabes del mar*. Ediciones Península, Barcelona.
- ESTEVA, Jordi (2011). *Socotra, la isla de los genios*. Atalanta, Girona.
- FERNÁNDEZ REYES, Rogelio (2003). "En torno al debate sobre la definición del periodismo ambiental". EN: *Ámbitos*. Número 9-10.
- FERNÁNDEZ SÁNCHEZ, Joaquín (1995). *Periodismo ambiental en España*. Ministerio de Obras Públicas, Transportes y Medio Ambiente, Madrid.
- GALEANO, Eduardo (2008). *El libro de los abrazos*. Madrid, Siglo XXI.
- GARCÍA, José Pablo; MORÓN, María José (2015). *¡A tomar por mundo! La vuelta al mundo con 20 euros*. CuadernosLivingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- GARCÍA GUAL, Carlos (1981). *Mitos, viajes, héroes*. Madrid, Taurus.
- GARCÍA CASTAÑEDA, Salvador (Coord.). (1999). *Literatura de viajes. El Viejo Mundo y el Nuevo*. Madrid, Castalia.
- GÓMEZ MENDOZA, Josefina.; ORTEGA CANTERO, Nicolás. (1988). *Viajeros y paisajes*. Madrid, Alianza.
- GRIAN (2007). *El sendero de las lágrimas*. Ediciones Obelisco, Barcelona.
- HANBURY-TENISON, Robin (2010). *Grandes exploradores*. Londres. Thames & Hudson.
- HOLMES, Burton (2010). *Crónicas de un viajero. El pionero del fotoreportaje*. Los Ángeles, Taschen.
- HUMBOLDT, Alejandro de. (2003). De. *Cuadernos de la Naturaleza*. Madrid, Libros de la Catarata.
- IBN BATTUTA (2005). *Los viajes*. Barcelona, Proa.
- IBN BATTUTA (1997). *A través del islam*. Madrid, Alianza.
- JURDAO, Francisco (Comp.) (1992). *Los mitos del turismo*. Madrid, Endymión.
- LÉVI-STRAUSS, Claude (2006). *Tristes trópicos*. Paidós, Madrid.
- MAGRIS, Claudio (2008). *El infinito viajar*. Anagrama, Barcelona.
- MARTÍNEZ, Francisco (2000). "Viajeros y científicos". EN: *Historia y vida*. Nº 97. Barcelona.
- MARTÍNEZ, Gabi (2011). *Sólo para gigantes*. Alfaguara, Madrid.
- MERINO, Luis (1995). "Turismo en masa. Los nuevos conquistadores arrasan pueblos enteros". EN: *El País Semanal*. Nº 252. P. 98-99.
- MORATÓ, Cristina (2001). *Viajeras intrépidas y aventureras*. Barcelona, Plaza & Janés.
- NERBURN, Kent (2002). *Neither Wolf nor Dog*. New World Library, California (EEUU).
- PÉREZ TORNERO, José Manuel; TEJEDOR CALVO, Santiago (2014). *Viajar, sentir y pensar*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- PLA, Josep (1980). *Itàlia i el mediterrani*. O. C. XXXVII. Barcelona, Destino.
- PLA, Josep (1983). *El quadern gris. Un dietari*. Vol. 2. Barcelona, Destino.
- PLA, Josep (1990). *Viatge a Rússia*. Barcelona, Destino.
- POLO, Marco (2002). *Libro de las maravillas*. Alianza Editorial, Madrid.
- REVERTE, Javier (1997). "El viaje como creación". EN: *Revista de Occidente*. Nº 193.
- REVERTE, Javier (2008). *La aventura de viajar. Historias de viajes extraordinarios*. Barcelona, DeBolsillo.
- RIFFENBURGH, Beau (2007). *Los exploradores y sus descubrimientos*. Barcelona, Librería Universitaria.
- RIVAS NIETO, Pedro Eduardo (2006). *Historia y Naturaleza del periodismo de viajes. Desde el Antiguo Egipto hasta la Actualidad*. Miraguano Ediciones, Madrid.
- RULL, David; SERRALLONGA, Jordi (2008). *Viajes y viajeros. La aventura de viajar. Desde los orígenes hasta nuestros días*. Editorial Niberta, Barcelona.
- SERRA, Esteve (Comp.) (1998). *Es un buen día para morir. El guerrero indio*. Hesperus, Palma de Mallorca.
- SERRALLONGA, Jordi (2011). *Los guardianes del lago. Diario de un arqueólogo en la tierra de los maasai*. Barcelona, Mondadori.
- SILVA, Lorenzo (2000). *Viajes escritos y escritos viajeros*. Madrid, Anaya.
- SMITH, Valene. L. (Coord.) (1992). *Anfitriones e invitados. Antropología del turismo*. Madrid, Endymión.
- TABUCCHI, Antonio (2012). *Viajes y otros viajes*. Anagrama, Barcelona.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2008). *Más allá del resort. Descubriendo República Dominicana*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.

- TEJEDOR CALVO, Santiago (2009). *¿Dónde estás Guevara? Magia, aventura y leyendas en la isla de Cuba*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2010). "Cuadernos de viaje 2.0: Análisis de las oportunidades del Weblog para relato de viajes". EN: *Tercer milenio: Revista de comunicaciones, periodismo y ciencias sociales*. Vol. 19. Editorial Universidad Católica del Norte, Antofagasta, Chile.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2012). *Amara: Un viaje tras las pisadas del pueblo rarámuri*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2015). *Chakoka Anico: Un viaje 'imposible' al pueblo kikapoo*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- TEJEDOR CALVO, Santiago (2016). *Yunka Wasi: Historias que cuenta la selva*. Cuadernos Livingstone. Editorial UOC, Barcelona.
- URBAIN, Jean Didier (1993). *El idiota que viaja*. Marid, Endymión.
- VARGAS-HIDALGO, Rafael (1998). *El breviario del vagabundo. Álbum de curiosidades, maravillas, invenciones y descubrimientos*. Madrid, Compañía Literaria.
- VERDÚ, Vicente (1999). "Elogio del turista". EN: *Revista de Occidente*. Nº 218-219. P. 107 - 114.
- VERNE, Jules (1975). *Historia de los grandes viajes y de los grandes viajeros*. Barcelona, Ramón Sopena.

NOTA: A lo largo del curso se trabajará igualmente con materiales derivados de weblogs, sitios web, medios de comunicación y congresos del sector.